

**PRIORITY STRATEGIC PROSPECTS FOR MODERNIZING
THE NATIONAL CAPITAL MARKET, INTEGRATING
INNOVATIVE FINANCIAL TECHNOLOGIES, AND
ENHANCING INVESTMENT ATTRACTIVENESS IN THE
CONTEXT OF ACCELERATING GLOBAL DIGITAL
TRANSFORMATION PROCESSES**

REPUBLICAN ONLINE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
COLLECTION OF CONFERENCE MATERIALS

April 30, 2026

**“GLOBAL RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI
JADALLASHUVI SHAROITIDA MILLIY KAPITAL BOZORINI
MODERNIZATSIYA QILISH, INNOVATSION MOLIYAVIY
TEKNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH HAMDA
INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING
USTUVOR STRATEGIK ISTIQBOLLARI”**

**“PRIORITY STRATEGIC PROSPECTS FOR MODERNIZING
THE NATIONAL CAPITAL MARKET, INTEGRATING
INNOVATIVE FINANCIAL TECHNOLOGIES, AND
ENHANCING INVESTMENT ATTRACTIVENESS IN THE
CONTEXT OF ACCELERATING GLOBAL DIGITAL
TRANSFORMATION PROCESSES”**

**“ПРИОРИТЕТНЫЕ СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ
МОДЕРНИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО РЫНКА
КАПИТАЛА, ИНТЕГРАЦИИ ИННОВАЦИОННЫХ
ФИНАНСОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ПОВЫШЕНИЯ
ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ В
УСЛОВИЯХ УСКОРЕНИЯ ПРОЦЕССОВ ГЛОБАЛЬНОЙ
ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ”**

**mavzusidagi respublika online ilmiy-
amaliy konferensiya**

MATERIALLARI TO‘PLAMI

2026 - YIL 30 APREL

Toshkent-2026

«Global raqamli transformatsiya jarayonlari jadallashuvi sharoitida milliy kapital bozorini modernizatsiya qilish, innovatsion moliyaviy texnologiyalarni integratsiyalash hamda investitsion jozibadorlikni oshirishning ustuvor strategik istiqbollari» mavzusida respublika miqyosda o'tkazilgan ilmiy-amaliy online anjuman materiallari to'plami – T.: ITFAJ., 2026. – 360 b.

Ilmiy-amaliy konferensiya to'plamida xorijdagi va mamlakatimizdagi yirik iqtisodchi-olimlari, tajribali amaliyotchilari, oliy o'quv yurtlarining professor-o'qituvchilari, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining yetakchi ilmiy xodimlari, doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar va talabalarning ilmiy tadqiqot ishlari natijalari va ilmiy ma'ruza tezislari mujassamlashgan.

Ushbu nashrda keltirilgan barcha ma'lumotlar va fikr-mulohazalar mualliflarga tegishli bo'lib, tahrir hay'ati a'zolarining fikriga mos kelmasligi mumkin. Nashrda keltirilgan raqamlar, statistik ma'lumotlar, fikr-mulohazalar uchun mualliflar mas'ul hisoblanadi.

UO'K : 336.76.12
ISBN 978-9910-000-6-0
ITFAJ, 2026

BANKLARDA TO'LOV KARTALARI ORQALI MASOFAVIY XIZMATLARNI TAKOMILLASHTIRISH

Gulamov Baxrom Ibragimovich
Toshkent amaliy fanlar universiteti magistranti

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi bank xizmatlarini ko'rsatish usullarini transformatsiya qilib, mijozlarga masofadan turib moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish imkoniyatini beruvchi to'lov kartalari, mobil ilovalar va elektron to'lov platformalarining ahamiyatini oshirmoqda. An'anaviy bank xizmatlaridan farqli ravishda, to'lov kartalari asosida tashkil etilgan masofaviy xizmatlar mijozlarning bank filiallariga tashrif buyurish zaruratini kamaytirish, to'lovlarni tezkor amalga oshirish va moliyaviy resurslar harakatini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Mazkur jarayonda bank kartalari nafaqat naqd pulsiz hisob-kitoblarni amalga oshirish vositasi, balki elektron tijorat, raqamli moliyaviy xizmatlar va zamonaviy to'lov ekotizimining muhim infratuzilmaviy elementi sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu bilan birga, masofaviy bank xizmatlarining kengayishi axborot xavfsizligi, mijozlarni ishonchli identifikatsiya qilish, firibgarlik operatsiyalarining oldini olish va to'lov tizimlarining uzluksiz ishlashini ta'minlash bilan bog'liq yangi talablarni yuzaga keltirmoqda. Xususan, to'lov operatsiyalarining tezkorligi bilan xavfsizlik talablarini uyg'unlashtirish, foydalanuvchilar uchun sodda interfeys yaratish va turli to'lov kanallari o'rtasidagi integratsiyani rivojlantirish banklar oldida turgan dolzarb vazifalardan hisoblanadi. Raqamli identifikatsiya, biometrik autentifikatsiya, tokenizatsiya va sun'iy intellekt asosidagi tranzaksiyalar monitoringi kabi texnologiyalar ushbu vazifalarni hal etish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Binobarin, banklarda to'lov kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirish texnologik yangilanish bilangina cheklanmay, xizmatlar sifati, operatsion samaradorlik, moliyaviy inklyuziya va mijozlar ishonchini birgalikda rivojlantirishni talab qiladi.

Xalqaro miqyosda raqamli to'lovlar infratuzilmasining rivojlanishi iqtisodiy operatsiyalarni tezlashtirish, naqd pulsiz hisob-kitoblar ulushini kengaytirish va aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Jahon bankining Global Findex tadqiqotlari hisobvaraqlardan foydalanish, raqamli to'lovlarni amalga oshirish va moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini baholash orqali raqamli moliyaviy inklyuziya tendensiyalarini o'rganishga xizmat qiladi. Xalqaro hisob-kitoblar banki tomonidan olib boriladigan tadqiqotlarda esa chakana to'lov tizimlarining modernizatsiyasi, tezkor to'lov infratuzilmasi va raqamli moliyaviy innovatsiyalarning to'lov bozoriga ta'siri muhim yo'nalishlar sifatida yoritiladi. Mazkur tendensiyalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy bank xizmatlarining raqobatbardoshligi faqat chiqarilgan to'lov kartalari soni bilan emas, balki ularning faol ishlatilishi, to'lovlarni amalga oshirish qulayligi va xizmatlarning xavfsizligi bilan ham belgilanadi. Mobil bank ilovalarining rivojlanishi kartalarni masofadan boshqarish, kommunal xizmatlar uchun to'lovlarni amalga oshirish, pul o'tkazmalarini bajarish va tranzaksiyalar tarixini kuzatish kabi imkoniyatlarni yagona

raqamli muhitda birlashtirishga yordam bermoqda. Biroq raqamli xizmatlarning rivojlanishi internet infratuzilmasining sifati, foydalanuvchilarning raqamli savodxonligi, axborot tizimlarining o'zaro mosligi va kiberxavfsizlik choralarining samaradorligiga ham bog'liq. Shu sababli xalqaro tajribani o'rganishda texnologik yechimlarning o'zi bilan bir qatorda, ularning iqtisodiy samaradorligi, foydalanuvchilar uchun qulayligi va xavfsizlik mexanizmlarini ham kompleks baholash zarur.

O'zbekistonda bank tizimining raqamli transformatsiyasi, elektron tijoratning rivojlanishi va naqd pulsiz hisob-kitoblarni kengaytirish jarayonlari to'lov kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirishning amaliy ahamiyatini oshirmoqda. Tijorat banklari tomonidan mobil ilovalar, internet-banking, karta-kartaga pul o'tkazmalari, QR-kod orqali to'lovlar va masofaviy to'lovlarni boshqarish xizmatlarining kengaytirilishi mijozlarning kundalik moliyaviy operatsiyalarini soddalashtirish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, turli banklar va to'lov tashkilotlari o'rtasidagi texnologik integratsiya, operatsiyalarni qayta ishlash tezligi va xizmatlarning uzluksizligi masofaviy bank xizmatlari sifatini belgilovchi muhim omillar hisoblanadi. To'lov kartalaridan foydalanish ko'lamining kengayishi bilan birga, ruxsatsiz operatsiyalar, ijtimoiy muhandislik, fishing, shaxsiy ma'lumotlardan noqonuniy foydalanish va mijozlarning autentifikatsiya ma'lumotlarini qo'lga kiritishga qaratilgan tahdidlar ham dolzarb bo'lib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan, banklarda ko'p omilli autentifikatsiya, tranzaksiyalarni real vaqt rejimida monitoring qilish, shubhali operatsiyalarni aniqlash va mijozlarni xavfsizlik qoidalari bo'yicha xabardor qilish mexanizmlarini takomillashtirish muhimdir. Bundan tashqari, masofaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini turli yosh guruhlari, hududlar va raqamli ko'nikmalar darajasi bo'yicha kengaytirish moliyaviy inklyuziyani mustahkamlashga xizmat qiladi. Demak, milliy bank amaliyotida masofaviy xizmatlarni rivojlantirish texnologik imkoniyatlarni mijozlar ehtiyojlari, xavfsizlik talablari va bank operatsiyalarining iqtisodiy samaradorligi bilan uyg'unlashtirishga asoslanishi lozim.

Tadqiqotning ilmiy muammosi to'lov kartalari orqali ko'rsatiladigan masofaviy bank xizmatlarining tezkorligi va qulayligini oshirish bilan bir qatorda, ularning xavfsizligi, uzluksizligi va iqtisodiy samaradorligini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirishdan iborat. Tadqiqotning asosiy maqsadi raqamli texnologiyalar va zamonaviy risklarni boshqarish vositalaridan foydalanish asosida banklarda to'lov kartalari orqali masofaviy xizmatlarni tashkil etish va rivojlantirish bo'yicha ilmiy taklif hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun masofaviy bank xizmatlarining iqtisodiy mohiyatini ochib berish, to'lov kartalaridan foydalanish tendensiyalarini tahlil qilish, xizmatlar sifatiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va xalqaro tajribani qiyosiy o'rganish vazifalari belgilanadi. Tadqiqot metodologiyasida tizimli va qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik usullar, ko'rsatkichlar dinamikasini o'rganish hamda xizmatlar samaradorligini baholash usullaridan foydalanish maqsadga muvofiq. Tadqiqotning ilmiy-amaliy yo'nalishi to'lov kartalari bilan bog'liq masofaviy operatsiyalarni boshqarish, mijozlar xatti-harakatlarini tahlil qilish va shubhali tranzaksiyalarni aniqlash jarayonlarini integratsiyalashgan raqamli model asosida takomillashtirishni nazarda tutadi. Amaliy

jihatdan xizmatlar tezkorligi, muvaffaqiyatli yakunlangan operatsiyalar ulushi, tizimning uzluksiz ishlashi, mijozlar murojaatlarini ko'rib chiqish muddati va firibgarlik holatlari bilan bog'liq ko'rsatkichlardan foydalanish bank xizmatlari sifatini baholash imkonini beradi. Natijada tadqiqot banklarda masofaviy to'lov xizmatlarining qulayligi va ishonchliligini oshirish, operatsion xarajatlarni optimallashtirish hamda raqamli bank xizmatlarining raqobatbardoshligini mustahkamlashga qaratiladi.

To'lov kartalari orqali masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish masalasi raqamli moliya, to'lov infratuzilmasi, moliyaviy inklyuziya va axborot xavfsizligi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar bilan chambarchas bog'liq. Xususan, Ross Levine tomonidan ishlab chiqilgan moliyaviy rivojlanish nazariyalarida moliyaviy vositachilikning samaradorligi iqtisodiy resurslarni taqsimlash va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash bilan bog'liq holda izohlanadi, bu esa raqamli bank xizmatlarining iqtisodiy vazifalarini o'rganishda nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Jahon bankining moliyaviy inklyuziya bo'yicha tadqiqotlari hisobvaraqlar va raqamli to'lov vositalaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishning iqtisodiy hamda ijtimoiy ahamiyatini yoritadi. Xalqaro hisob-kitoblar bankining to'lov tizimlariga oid tahlillari esa chakana to'lovlarning modernizatsiyasi, tezkor hisob-kitoblar va raqamli innovatsiyalarning moliyaviy infratuzilmaga ta'sirini o'rganish imkonini beradi. Mazkur tadqiqotlar asosida masofaviy bank xizmatlarining samaradorligini faqat operatsiyalar soni yoki kartalar emissiyasi bilan cheklab baholash yetarli emasligi, balki xizmatlarning qulayligi, uzluksizligi, xavfsizligi va iqtisodiy natijalarini ham hisobga olish zarurligi kelib chiqadi. Shu bilan birga, alohida banklarning raqamli xizmatlari samaradorligini aniqlash uchun mahalliy statistik ma'lumotlar va banklarning amaliy ko'rsatkichlari asosida qo'shimcha empirik tahlil o'tkazish talab etiladi.

1-jadval

Banklarda to'lov kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirish yo'nalishlari

Yo'nalish	Mavjud muammo	Taklif etilayotgan yechim	Kutilayotgan natija
Masofaviy identifikatsiya	Mijozni tekshirish jarayonining murakkabligi	Biometrik va ko'p omilli autentifikatsiya	Xavfsizlik va qulaylikni oshirish
To'lovlarni qayta ishlash	Operatsiyalar kechikishi yoki rad etilishi	To'lov jarayonlarini avtomatlashtirish	Operatsiyalar tezkorligini oshirish
Firibgarlikning oldini olish	Shubhali tranzaksiyalarni kech aniqlash	Real vaqt monitoringi va risk tahlili	Moliyaviy yo'qotishlar xavfini kamaytirish
Mobil xizmatlar	Ilovalar funksionalligi va qulayligidagi cheklovlar	Yagona interfeys va mijozga moslashtirilgan xizmatlar	Mijozlar tajribasini yaxshilash
Banklararo integratsiya	Tizimlar o'rtasidagi texnologik tafovutlar	Standartlashtirilgan API va integratsiya	Xizmatlar o'zaro ishlashini yaxshilash
Mijozlarni qo'llab-quvvatlash	Murojaatlarni ko'rib chiqishning cho'zilishi	Avtomatlashtirilgan murojaatlarni boshqarish	Xizmat ko'rsatish sifatini oshirish

Manba: muallif ishlanmasi.

Jadvalda keltirilgan yoʻnalishlar masofaviy toʻlov xizmatlarini takomillashtirish texnologik, tashkiliy va xavfsizlik choralarini oʻzaro uygʻunlashtirishni talab etishini koʻrsatadi. Xususan, biometrik identifikatsiya va koʻp omilli autentifikatsiya mijoz hisobvaraqlariga ruxsatsiz kirish xavfini kamaytirishga xizmat qilishi mumkin, biroq ularni joriy etishda shaxsiy maʼlumotlarni himoya qilish va foydalanuvchilar uchun muqobil autentifikatsiya usullarini taʼminlash zarur. Real vaqt monitoringi orqali tranzaksiyaning summasi, chastotasi, amalga oshirilgan vaqti va odatiy foydalanish xususiyatlarini tahlil qilish shubhali operatsiyalarni aniqlash imkoniyatini oshiradi. Shu bilan birga, ortiqcha sezgir algoritmlar qonuniy operatsiyalarni ham asossiz ravishda bloklashi mumkinligi sababli firibgarlikni aniqlash aniqligi va notoʻgʻri bloklash darajasi birgalikda baholanishi lozim. Demak, masofaviy bank xizmatlarining sifatini oshirishda mijoz manfaatlari, axborot xavfsizligi va operatsion samaradorlik oʻrtasidagi muvozanat muhim ahamiyatga ega.

Banklarda toʻlov kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirish raqamli toʻlov infratuzilmasini rivojlantirish, mijozlarga xizmat koʻrsatish sifatini oshirish va moliyaviy operatsiyalar xavfsizligini taʼminlashga qaratilgan kompleks yondashuvni talab etadi. Tadqiqot natijalariga koʻra, masofaviy xizmatlarning samaradorligini oshirish uchun biometrik identifikatsiya, koʻp omilli autentifikatsiya, avtomatlashtirilgan tranzaksiya monitoringi va banklararo axborot almashinuvi mexanizmlarini izchil rivojlantirish maqsadga muvofiq. Shuningdek, banklarning mobil iloalarini mijozlar ehtiyojlariga moslashtirish, toʻlovlarni qayta ishlash jarayonlarini soddalashtirish va murojaatlarni tezkor koʻrib chiqish tizimini joriy etish xizmatlardan foydalanish qulayligini oshirishi mumkin. Taklif etilayotgan konseptual model xizmatlar tezkorligi, tizim uzluksizligi, muvaffaqiyatli tranzaksiyalar ulushi, firibgarlik bilan bogʻliq zararlar va operatsion xarajatlarni birgalikda baholashga asoslanadi. Mazkur koʻrsatkichlarni muntazam monitoring qilish banklarga texnologik investitsiyalarning natijadorligini aniqlash va mavjud kamchiliklarni oʻz vaqtida bartaraf etish imkonini beradi. Natijada xavfsiz, qulay va oʻzaro integratsiyalashgan masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish banklarning raqobatbardoshligini mustahkamlash hamda mamlakatda raqamli moliyaviy inklyuziyani kengaytirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. World Bank. The Global Findex Database 2021: Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of COVID-19. – Washington, DC: World Bank, 2022.
2. Bank for International Settlements. Committee on Payments and Market Infrastructures: Publications on Retail Payments and Payment Systems. – Basel: BIS.
3. Levine R. Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda // Journal of Economic Literature. – 1997. – Vol. 35, No. 2. – P. 688–726.
4. European Banking Authority. Guidelines on ICT and Security Risk Management. – Paris: EBA.
5. Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy banki. Toʻlov tizimlari va bank xizmatlariga oid rasmiy maʼlumotlar.